

Voorkom sponsoring van de Elfstedentocht

Het is al ernstig genoeg dat worstfabrikant Unox zich de nieuwjaarsduiken heeft toegeëigend

De nieuwjaarsduik is al verloren aan de commercie. Laten we voorkomen dat de Elfstedentocht ook door sponsors gedomineerd wordt, stellen **Jort Kelder** en **Harry Veenendaal**.

Niet voor iedereen begon 2009 feestelijk. Zeker niet voor de slachtoffers van de bio-industrie – miljoenen varkens en andere 'productiedieren' – die met lodderige ogen moeten toezien hoe de traditionele nieuwjaarsduik in Scheveningen, folklorisch sinds 1965, verwordt tot een feestje van een fabrikant van rookworsten. Het lijkt onschuldig, al die zwemmers met hun oranje mutsen, terugrennend over het strand naar de warme sponsoren. Alwaar erwtensop met worst. Van Unox natuurlijk.

Hoewel, natuurlijk? Deze Unileverdochter mag haar blikvoer dan aanprijzen met de slogan 'Eerlijk is heerlijk', wie de herkomst van de rookworst nader inspecteert stuit op dierenleed waar een 'duurzaam' bedrijf als Unilever zich diep voor moet schamen.

Unox 'verwerkt' varkensvlees, vèél varkensvlees. Beesten uit de bio-industrie waarvoor tijdens hun korte leven een bevrijdende strandwandeling niet tot de mogelijkheden behoort. Wat zou er zijn gebeurd als een sigarettenfabrikant zich zo'n nationaal evenement als de nieuwjaarsduik had toegeëigend? Het leed van slachtoffers van de tabaks- en de vleesindustrie valt te vergelijken, met dien verstande dat rokers het zichzelf aandoen. Verwijt dat een biggie maar eens. Wanneer breekt het besef door dat Unox smeriger winst maakt dan Marlboro?

Het werpt de vraag op van wie die gezichtsbepalende feestjes eigenlijk zijn. Van het volk of van de sponsor? Publiek dat niet was 'ingeschreven' en geen 2 euro startgeld had betaald aan Unox, werd op het Scheveningse strand niet geduld. De Mobile Eenheid stond paraat om de rechten van de sponsor te beschermen: 'Meneer, u heeft geen vergunning? Dan moeten wij u verwijderen.' Daar sta je dan, 1 januari, midden op het

Illustratie Bas van der Schot

weidse Noordzeestrand, dat plotseling uit het publieke domein is geroofd door een worstenmaker. Zo claimde Unox tientallen nieuwjaarsduiken, in een poging het merk te associëren met winterse evenementen.

Nu de rayonhoofden alweer voorzichtig zitten te smoezen over 'de Tocht der Tochten', dient zich de vraag aan: kan de Elfstedentocht van ons allemaal en vooral van de Friezen blijven? Bij de laat-

ste tocht, in 1997, wurmde de worstenmaker zich al via guerrilla-marketingtactieken in beeld. Gevolg: een en al oranje Unox-mutsen en -sjaaltjes, van Bolsward via Bartlehiem tot de Bonkevaart. In haar statuten en daarbuiten benadrukt de Elfstedentochtvereniging dat het een schaatsfeest voor en door vrijwilligers was, is en wil blijven. Maar intussen zitten de worststraten al te vlassen op mogelijkheden om de Elfstedentocht naar

zich toe te trekken. Tegen zo'n met veel marketinggeld gepleegde aanranding op klaarluchte dag zijn zelfs stoere Friezen niet bestand.

Wij suggereren een paardenmiddel tegen de worstenmakers. Een beschermingsconstructie die een honderdjarige legende als de Elfstedentocht schoon houdt. De Friese Elfstedentocht moet worden aangemeld voor de zogeheten Intangible Heritage List van Unesco. Deze VN-organisatie be-

schermt namelijk niet alleen 'tastbaar' erfgoed, maar ook meer dan negentig sporten, spelen en ander cultureel erfgoed. Het Japanse Kabuki-theater is van de partij, net als het Belgische carnaval van Binche. De Tocht der Tochten zou een schitterend lid op de lijst zijn. Kwetsbaar voor commerciële kuppelingen, omdat de organisatie onder tijdsdruk meer met ijs en deelnemers bezig is, dan met bijzaken als reclame en rookworsten.

Weerwoord Unox

„Publiek dat niet 'ingeschreven' was en geen 2 euro startgeld had betaald aan Unox, werd op het Scheveningse strand niet geduld”, aldus Kelder en Veenendaal hiernaast. En: „De ME stond paraat om de rechten van de sponsor te beschermen.” Hun conclusie: de nieuwjaarsduik is niet van het volk, maar van de sponsor.

Welnee, zegt een Unox-woordvoerder. „De nieuwjaarsduik blijft van het volk. Maar iemand moet het evenement organiseren. En dan moet je aan veiligheidseisen voldoen, helemaal gezien het grote aantal deelnemers.” En die 2 euro entreegeld? „De helft gaat naar een goed doel, dit jaar naar stichting De Noordzee. De andere euro is mede bedoeld om de organisatie te financieren.”

Plasterk, de verantwoordelijke cultuurminister (PvdA), moet snel zijn. Op 16 maart sluit de aanmeldingstermijn voor de Intangible Heritage List van 2009.

Mochten de minister en zijn ambtenaren in hun wijsheid besluiten de Elfstedentocht te offeren op het altaar van Unox en andere sponsoren, dan zullen wij de Nationale Unescocommissie met spoed verzoeken om het meest tot de verbeelding sprekende sportevenement in onze geschiedenis de bescherming te gunnen die het verdient.

Wat te doen als dankzij invallende strenge vorst, nog voor het schaatsfeest door de Unesco-procedures is, het 'It giet oan!' klinkt? Dan zullen wij, auteurs, Unox/Unilever aanspreken op zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid: blijf met uw worstige vingers van ons feestje af! Desnoeds voor de rechter. Want een volksfeest zonder gemaltraiterd varkensvlees en slauktraide, dat zou pas eerlijk en heerlijk zijn.

Harry Veenendaal is bedrijfsjurist, historicus en columnist bij het Advocaatblad. Jort Kelder is journalist (en vegetariër).

Commentaar

Geopolitiek en gas

De ruzie tussen Rusland en Oekraïne over de gaspijps en de gevolgen daarvan voor een aantal Europese landen brengen enkele goede voornemens voor 2009 in herinnering die de Europese Unie in december formuleerde. De Europese Commissie liet toen weten de betrekkingen met een aantal landen in Oost-Europa nauw te willen aanhalen: een nieuw 'Oostelijk Partnerschap'. Een van die landen is Oekraïne. Dit initiatief moet bijvoorbeeld leiden tot meer energiezekerheid voor zowel de EU als haar oostelijke partners.

Een maand eerder had de Commissie een 'energiepakket' gelanceerd: betere afspraken met energie producerende landen moeten ervoor zorgen dat de EU meer zekerheid over de leverantie krijgt, en tot 'energiesolidariteit' tussen de lidstaten leiden.

Snelder dan gedacht wordt de haalbaarheid van deze voornemens op de proef gesteld. Rusland eist meer geld voor zijn gas dan Oekraïne wil betalen en heeft daarom de levering aan dit buurland (weer) stopgezet. Omdat het gas naar een aantal landen voor een belangrijk deel via Oekraïens grondgebied wordt getransporteerd, is het gevaar dat deze toevloed stopt. Diverse landen meldten dat al. En Rusland beschuldigt Oekraïne ervan dat het illegaal gas aftapt dat voor andere klanten van staatsbedrijf Gazprom was bestemd.

Genoeg aanleiding voor Tsjecho, dat dit half jaar het voorzitterschap van de EU bekleedt, voor spoedberaad gisteren in Brussel en voor een verklaring vandaag waarin de gasreducties die sommige landen treffen „onaanvaardbaar” worden genoemd. De Tsjechen zien hun ambitie om de relatie tussen de EU en Oost-Europese landen als Oekraïne te versterken, direct al door kruist.

Conflict Rusland en Oekraïne raakt belangen Europese Unie

Het conflict tussen Rusland en Oekraïne raakt zo rechtstreeks aan de geopolitieke en energiebelangen van de EU. Rusland is een belangrijke energieleverancier en Oekraïne een beoogde partner. Het voorzitterschap van Tsjecho wordt dus meteen al bevoorliefd op de proef gesteld.

De opnieuw opgelaide gasruzie tussen Rusland en Oekraïne drukt Europa weer op het feit dat sommige lidstaten – voor Nederland geldt dit niet – voor hun energie te eenzijdig afhankelijk zijn van Rusland en voor de aanvoer van gas en olie te veel van leidingen die door instabiele landen lopen. Ook als de EU-lidstaten erin slagen milieuvriendelijker, zuiniger en efficiënter met het energieaanbod om te gaan, zal de noodzaak om energie te importeren, niet verdwijnen.

Energie is niet alleen onmisbaar om de maatschappij en economie draaiende te houden; het is ook een machtsfactor op wereldschaal. Europa kan niet zonder Russisch gas; Rusland kan niet zonder de inkomsten die dat oplevert. Energie is bij uitstek een vraagstuk waarbij de Europese Unie als collectiviteit sterker is dan de optelsom van alle lidstaten. Gezien hun soms solistische optreden en bilaterale overleggen zijn de landen van de Europese Unie daarvan onvoldoende doordrongen. Aan gemeenschappelijke energiedoelstellingen is geen gebrek; nu nog gemeenschappelijke daadkracht.

Embedded = gecensureerd

Het is onzin dat militairen kritischer zouden schrijven over Uruzgan dan reguliere media. Want er zijn heus media die zich niet aan censuur onderwerpen, zegt **Arnold Karskens**.

Terecht stellen Henri Beunders en Jelena Buljac vast dat het grootste manco bij de berichtgeving uit de Afghaanse provincie Uruzgan de voorwaarde is dat journalisten die optrekken met de Nederlandse militairen onderhevig zijn aan het 'embed-regiem' (Opinie & Debat, 3 januari). Maar merkwaardig genoeg ontbreekt in hun betoog het woord 'censuur'. En dat het vrijwillig wordt aanvaard. Een wettelijke basis daarvoor ontbreekt namelijk zolang Nederland niet officieel in oorlog is.

Met hun toezegging verplichten de 'embeds' zich niets te schrijven wat de veiligheid van de troepen in gevaar brengt. Maar ze gaan ook akkoord met het rekbaar begrip 'de operatie niet te compromitteren'. Dus embedded journalisten zwijgen over wetenswaardigheden als de declinatie van Nederlandse militairen aan Amerikaanse missies in het kader van Operation En-

during Freedom. Van hun hand verschijnt nimmer een woord over de bombardementen door Nederlandse troepen, zoals op Chora in juni 2007 die zelfs volgens een ISAF-commandant 'in strijd met het oorlogsrecht' was. Sterker: de embed-media hebben nooit één foto getoond van een verwoest huis door een ISAF-bombardement in Uruzgan. Nimmer is door embed-journalisten een geval van mensenrechtenschendingen daadwerkelijk onderzocht. Kortom, embeds lappen de Code van Bordeaux, over journalistieke werkwijze, regel 1: 'Eerbied voor waarheid en voor het recht van het publiek op waarheid is de eerste plicht van de journalist', aan hun laars.

Mijn grootste kritiek op Beunders en Buljac is dat ze als academici die vrijwillige censuur niet expliciet afkeuren. Daarvoor ontbreekt waarschijnlijk de moed omdat ze dan alle journaals en bijna alle kranten in Nederland aanklaagt. Evenmin verwerpen ze de mediastille rond burgerdoden door schendingen van de Geneefse Conventies in Uruzgan. Toezien op naleving van die conventies is een absolute hoofdtaak van de media in oorlogssituaties.

Daarnaast zijn sommige constateringen van het tweetal onjuist. Zoals de opmerking dat in de ruim twee jaar dat Nederland de leadnati-

on is in Uruzgan er „geen media (zijn) geweest die het moreel en financieel verantwoord vonden het leven van verslaggevers in de waagschaal te stellen om langdurig op eigen houtje verslag te doen van de oorlog”. Zelf bezoek ik Uruzgan sinds januari 2006 met grote regelmaat en bracht maanden in het zuiden door voor verschillende Nederlandse media. Deze media vinden het wel degelijk verantwoord.

Daarmee wordt hun stelling ondergraven dat de blogs van de militairen kritischer zijn dan reguliere media. Dat is pertinent incorrect. Militairen zwijgen ook over de vele burgerslachtoffers en de slecht uitgevoerde ontwikkelingsprojecten. Hun 'posts' horen thuis in de categorie 'kazernegeluter'. Ze kunnen niks anders: ook hun berichten worden gecontroleerd.

Kritiek op de media door Beunders en Buljac is als de media zelf in Uruzgan: onvolledig. De geschiedschrijving verdient een kritischer blik.

Arnold Karskens doet 'niet-embedded' verslag uit Afghanistan voor o.a. De Pers en Zembra.

Lees het betoog van Beunders en Buljac op nrc.nl/opinie. Zie daar ook hun NWO-rapport, waar zij o.a. ingaan op censuur.

Brieven

De katoesja's blijven maar vallen

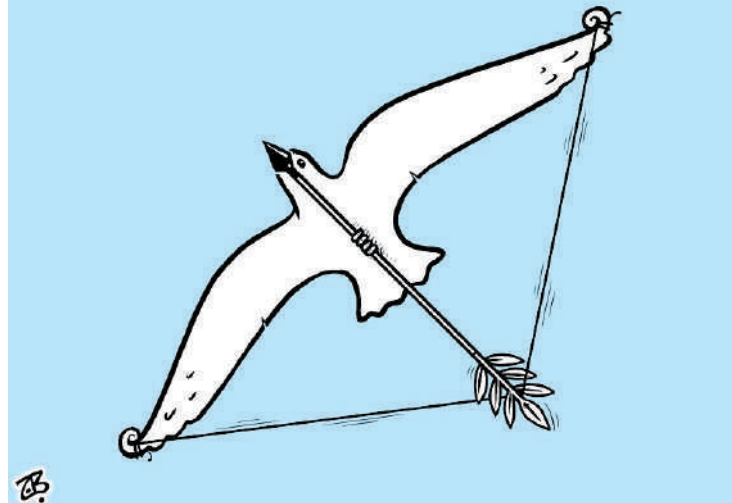
U zit thuis op de bank en ziet op de televisie katoesja-raketten vallen in Israël. U heeft er even geen zin in en zet een andere zender op. Dat heet luxe. Ik woon in het noorden van Israël, vlak bij de Libanese grens. Wij zitten dus niet in het oorlogsgebied, maar kunnen ons wel goed voorstellen wat er in het zuiden aan de hand is. Want wij hebben dit hier twee jaar geleden meegemaakt.

Voor Israëliërs rondom Gaza is het ook mogelijk om even een andere tv-zender te kiezen. Dat kunnen ze wel doen, maar de katoesja's blijven buiten vallen. En dat al acht jaar lang.

Geweldig, al die mensen die nu in Nederland de barricade opgaan en demonstreren tegen Israël. Geweldig dat u zo actief bent. Dat moet u een goed gevoel geven. Vooral om daarna lekker comfortabel thuis te komen om vervolgens iets leuk te gaan doen.

Maar waar was u al die jaren terwijl Israël van alle kanten werd gebombardeerd? Waar was u toen onschuldige burgers werden afgeemaakt tijdens het winkelen, of toen ze net de verkeerde bus namen? JOANNE NIHOM Kibbutz Beth Haemek, Israël

PEACE IN THE MIDDLE EAST!

Illustratie Emad Hajjaj

VN móeten iets doen

Willen de Verenigde Naties nog een zinvolle toekomst hebben, dan is de organisatie dringend toe aan bezinning. Er bestaat de hoogste noodzaak dat ze een antwoord vindt om een interventie in Gaza mogelijk te maken. Als het de VN niet zijn, wie dan wel?

De VN dienen in staat te zijn om al zijn lidstaten tot de orde te roepen en te kunnen ingrijpen om gruweldaden te stoppen, zonder

te worden gegijzeld door het vetosysteem. Ook in het geval van lidstaat Israël.

Het is bijzonder triest dat net in het jaar van de drieduizendste zestigste verjaardag van de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens, de Al-Nakba (de Palestijnse Dag van de Catastrofe, 1948, red.) én van de staat Israël, deze laatste ongestraft blijft voor zijn disproporcionale optreden.

SAID EL MAJDOUB Antwerpen

Column Louise O. Fresco

Goede voornemens voor wereldburgers

Heeft het in 2009 nog wel zin je dingen voor te nemen? Zijn goede voornemens niet irrelevant in het licht van de krediet- of energiecrisis? Bovendien, er komt meestal weinig of niets van terecht, al was het alleen maar om dat we ze, lang voor het einde van het jaar, weer vergeten zijn. Maar toch is het ritueel van het terugkijken en vooruitblikken onweerstaanbaar, al was het maar om de tijd te markeren.

goede voornemen. Bij deze, wat gedachten voor wereldburgers:

1. Klaag minder en bedenken hoe voorrecht je bent in vergelijking met anderen, elders en eerder. We leven nu in een wereld waarin iedereen en alles met elkaar te maken heeft, waarin betrokkenheid bij wie het armer heeft, een opdracht is. Wees genevens; verzijn dit jaar een extra bestemming om geld aan te geven.

2. Weet dat je deel uitmaakt van een wereld die groter en diverser is dan je kunt overzien.

Maan jezelf tot bescheidenheid, over je rol en je eigen wereldbeeld. Generaliseer niet over andere mensen of culturen. Maar verval ook niet in relativisme over normen en waarden, of in gemakzuchtig fatalisme in de trant van 'als ik het maar leuk heb'.

3. Denk aan het algemeen belang, doe iets wat geen direct belang heeft voor jezelf, maar je de onmisbare vreugde schenkt van de goede daad. Het mag van alles zijn, oude vrouwtjes helpen met oversteken, moeders met kinderen laten voorgaan bij de lift, verdwaalde huisdieren naar het asiel brengen, wegwaaiende vuilnis van verwoeste toeristen in prullemanden deponeren – alles wat de ander en stad en platteland in bescherming neemt.

4. Probeer je duurzamer te gedragen, ook al weet je dat dit nauwelijks zoden aan de dijk zet. Maar als we niet bij onszelf beginnen, dan kunnen we ook niets verlangen van anderen. Dus vaker afval scheiden (kranten naar de papierbak!), meer apparaten uitschakelen, minder vaak de auto of het vliegtuig nemen. Duur-

zaamheid begint met het matigen van je consumptie, of het nu spijkerbroeken of racefietsen betreft. Vraag je bij iedere aankoop af of je echt wel iets nodig hebt, en zorg dat je weet wat je koopt en wat het milieubeslag van je aankoop is. Bij twijfel: niet kopen (dit is geen oproep tot het bevorderen van een economische recessie).

5. Spreek af om niet meer zo cynisch te doen over de parlementaire democratie. Het is, met alle beperkingen, immers het beste systeem dat er bestaat. Wie het niveau van het debat betreurt, moet zelf maar constructief meedoen, zonder te vervallen in de egocentrische en botte toon die op sommige internetsites voor dialoog doorgaat.

6. Volg politici en andere leiders kritisch: hebben ze voldoende moed en onderscheidingsvermogen om een betere wereld naderbij te brengen, of zijn ze alleen met Nederland, de korte termijn en hun eigen gewin bezig?

7. Maak je wat minder zorgen over hoe het met Nederland gaat. Verlang niet dat ieder risico

tot nul moet worden teruggebracht voordat een verandering of vernieuwing acceptabel is. Het leven zelf is een al schitterende kansberekening, en we hebben in Nederland voldoende poldercapaciteit om ons niet door angst voor het onbekende te laten verlammen.

8. Beperk het aantal vergaderingen, moties, rapporten en nota's nu eens tot de helft. Wat niet in twee pagina's of vijfhonderd woorden gezegd kan worden, is zelden rijk genoeg voor besluitvorming (tenzij het een definitieve overeenkomst is). Onderdruk de verleiding om nog een extra versie te maken. Zet de optie 'alleen antwoorden/reply to all' in de e-mail af. Denk aan het milieu voor je iets print, zodat het papierloze kantoor ietsje dichterbij komt.

9. Verval niet in zelfmedelijden en boosheid over oppervlakkige ergernissen, zoals slechte obers (m/v), onbeschofte caissières (v/m), onwillige computermuizen of vertraagde treinen en onverstanebare stationsroepers. Het enige leefbare antwoord, zelfs op

snijpende automobilisten en niet bezorgde kranten, is een glimlach.

10. Vergeet je idealem niet in een tijd waarin alom bekend wordt dat ze achterhaald zijn en afgeschaft moeten worden. Ideale zijn een vorm van optimisme en dat is maar goed ook, want pessimisme is een luxe die we ons niet kunnen veroorloven. Het ideaal dat ons allen verenigt, is dat van een wereld zonder hongere en oorlog, waar mens en natuur zoveel mogelijk in evenwicht zijn.

11. Geniet! Van al die mooie boeken en muziek- en kunstvoorstellingen die ons in Nederland en elders elk jaar in de schoot geworpen worden. Maak tijd voor je dierbaren en voor wie je minder dierbaar is, voor burens en vreemden. Luister zonder de ander onmiddellijk te onderbreken. Pluk de dag en zie de schoonheid van een afgevalen blad, een windmolen en een vers gebakken brood.

Ja, ik beken het, dit is een breed en moralistisch lijstje – ik beloof dat ik volgend jaar mijn leven zal beteren.

nrc.nl/discussie

- Mag de politie internet gebruiken voor opsporing?
- Moet Israël de inval in Gaza onmiddellijk staken?
- Geef uw mening op nrc.nl/discussie of reageer online op de artikelen.